

Justitiedepartementet

Remissvar över promemorian Biträde åt väljare

Ju2024/00970

Institutet för mänskliga rättigheter (institutet) yttrar sig över promemorian Biträde åt väljare. Yttrandet sker inom ramen för institutets uppgift att främja säkerhetsställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige, med utgångspunkt i våra grundlagar och för Sverige folkrättsligt bindande förpliktelser inom området mänskliga rättigheter. Institutet har även en särskild roll som oberoende nationell mekanism enligt artikel 33.2 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (funktionsrättskonventionen).

Svarstiden för att yttra sig över promemorian gick ut 22 augusti 2024. Eftersom utskicket till institutet skickades till fel adress fick institutet kännedom om remissen först efter att svarstiden gått ut. En förlängd svarstid beviljades därför.

Sammanfattning

Utredningen föreslår att en röstmottagare alltid ska närvara vid röstningen i de fall en väljare behöver hjälp med att göra i ordning sina röster. Det ska inte längre gå att endast ta hjälp av någon annan person som väljaren själv har valt.

Institutet tillstyrker förslaget.

Övergripande synpunkter

Enligt rådande lagstiftning kan en väljare som inte själv kan göra i ordning sina röster få hjälp av en röstmottagare som hjälper väljaren vid röstningen. Det går också att ta hjälp med röstningen av någon annan person som man själv väljer. Det har inte tidigare funnits någon skyldighet att involvera en röstmottagare när väljaren, med hjälp av ett biträde, tar valsedlar och gör i ordning sina röster. I syfte att skydda väljaren från otillbörlig påverkan föreslås i promemorian att en

röstmottagare alltid ska vara närvarande när en väljare behöver anlita ett biträde för att göra i ordning sina röster och/eller ta valsedlar. Denna lösning utesluter inte att den som röstar kan ha med sig en annan person till hjälp som väljaren själv har valt.

Institutet gör den generella bedömningen att utredningens förslag skulle leda till en positiv utveckling i relation till förverkligandet av artikel 29 i funktionsrättskonventionen om deltagande i det politiska och offentliga livet. Institutet **tillstyrker** därför förslaget.

I utredningen presenteras indikationer på att gruppröstning förekommer, vilket skapar risk för otillbörlig påverkan.¹ Man pekar också på behovet av ett förstärkt skydd för personer med synnedsättning. Om röstmottagaren också bevittnar röstningen minskar risken för att den som hjälper väljaren med nedsatt syn eller blindhet gör ett annat val än det väljaren önskar.² Synskadades Riksförbund har i ett remissvar från 2021, gällande betänkandet Förstärkt skydd för väljarna vid röstmottagningen (Ju2021/00355), uttryckt att fördelarna med en lösning där en röstmottagare alltid måste vara närvarande övervägde nackdelarna³, även om väljaren måste röja sin valhemlighet för ytterligare en person.⁴

Institutet tycker det är positivt att utredningen, i sin promemoria, refererar till mänskliga rättigheter, närmare bestämt Europakonventionen, artikel 25 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och artikel 29 i funktionsrättskonventionen.⁵

Det finns ingen information i utredningen huruvida man har involverat funktionsrättsorganisationer i beredningen, i enlighet med de krav som ställs på

¹ Regeringens proposition, Ju2024/00970, Biträde åt väljare, s 10–11

² Ibid, s 9

³ Personer med svår synnedsättning och blinda kan inte rösta självständigt och med bibehållen valhemlighet. Detta står inte i förenlighet med funktionsrättskonventionen, artikel 29. Se vidare Institutet för mänskliga rättigheter, 2024, Kompletterande information till FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, punkt 172.

⁴ Synskadades Riksförbund, 2021, Remissvar gällande betänkandet Förstärkt skydd för väljarna vid röstmottagningen (Ju2021/00355), [synskadades-riksforbund.pdf \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/synskadades-riksforbund.pdf)

⁵ Regeringens proposition, Ju2024/00970, Biträde åt väljare, s 10



konventionsstaten enligt funktionsrättskonventionens artikel 4(3). Om samråd inte genomförts påtalar institutet att det är en påtaglig brist i utredningen.

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktören Fredrik Malmberg och föredragits av utredaren Emma Melander Borg. I den slutliga beredningen har även ställföreträdande direktör Charlotte Palmstierna och enhetschef Eva Glückman deltagit.

Fredrik Malmberg
Direktör